

РОЗРОБКА АЛГОРИТМІВ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ ТЕКСТОВИХ МОДЕЛЕЙ

Аннотация. Разрабатывается алгоритм функциональных преобразований, которые происходят в текстовых моделях, при воздействии на них информационных потоков. В процессе реализации преобразований, происходящих в текстовых моделях, осуществляется анализ семантических параметров модифицированной модели, алгоритм которого представлен в работе

Ключевые слова: семантические параметры, преобразование, текстовые модели, предметная область интерпретации.

Перетворення, що проводяться з текстовими моделями (TM_i), є одним з базових способів опису перетворень в соціальних об'єктах (SO_i), що є основною ціллю реалізації управління не тільки окремими SO_i , а і їх сукупностями SSO_i . Це є однією з основних задач створення та використання засобів моделювання SSO_i у вигляді системи STM_i . Найбільш важливим є перетворення TM_i під дією інформаційних потоків (IP_i), що направляються на відповідні SO_i . Є зрозумілим, що активізація перетворень перетворень в TM_i може ініціюватися, в більшості випадків, дією на TM_i інформаційних потоків. Інформаційний потік, що орієнтується на певний TM_i , вміщає в собі інформацію, яка відображає відповідний TM_i . Крім інформації, яка служить ідентифікатором TM_i , інформаційний потік вміщає ряд даних, що визначають перетворення в TM_i . Очевидно, що такі дані можуть бути повними або не повними. В другому випадку, процес перетворень TM_i може бути не докінця визначеним, що приводить до необхідності в процесі перетворень доповнювати необхідні дані про перетворення таким чином, щоб таке доповнення не привело до виникнення функціональних аномалій, до яких можна віднести наступні аномалії:

- суперечність перетворень до цілі проведення цих перетворень,
- ситуація, коли перетворення TM_i під дією IP_i не може бути завершено,
- ситуація, коли перетворення TM_i втрачають допустиму інтерпретацію у відповідних SO_i .

Оскільки, TM_i є моделлю структурованою, то інформаційний потік також має структуру, яка є узгодженою з структурою TM_i . Коли розглядаються перетворення в TM_i , то це означає, що останні стосуються всієї моделі TM_i . Вони можуть реалізовуватися в рамках одного фрагмента моделі, яким є абзац π_i . Прийmemo, що IP_i стосується абзацу $\pi_i \in TM_i$. Тоді, в IP_i існує ідентифікатор відповідного π_i . Прийmemo, що IP_i може бути

представлений у вигляді опису тих змін, які необхідно провести в π_i . Такий опис може представляти собою фрагменти $j(x_i) \in IP_i$, які необхідно ввести в π_i , або він може представляти собою опис алгоритму змін, які IP_i передбачає проводити. Такий алгоритм для моделей TM_i , які є текстовими описами, полягають у тому, що він складається з окремих кроків, в яких описується, що і як необхідно змінити в TM_i , приймаючи до уваги всі обмеження і умови, яким повинен задовільняти результат таких перетворень. В першу чергу, розглянемо різні види умов і обмежень, якими є наступні:

- вимоги по забезпеченню заданих значень семантичних параметрів, яким повинен відповідати результуючий текстовий опис,
- вимогам по забезпеченню мінімально можливої віддалі між досягненими змінами та описом цілі відповідних перетворень, яка приводиться у відповідному IP_i ,
- умови, що забезпечують ефективність активізації відповідних перетворень в SO_i , які реалізуються за рахунок використання психосемантичних параметрів $\aleph_i$.

Допустимі значення семантичних параметрів, якими характеризується модифікований текст, визначаються при формуванні TM_i . Щоб можна було забезпечити у модифікованій моделі TM_i^* відповідні значення семантичних параметрів, при формуванні IP_i повинні використовуватися текстові елементи, які знаходяться в семантичних словниках різних типів [1]. Наприклад, якщо в якості $\aleph_i$ використовуються синоніми, то вони визначаються на основі семантичних словників синонімів. Випадок, коли необхідно в предметну область W_i ввести новий термін, розглядатися не буде.

Використання компонент, що характеризуються параметрами $\aleph_i$, реалізується в тому випадку, коли віддаль між результатом модифікації і ціллю модифікації є більша встановленого порогу відмінності між ними. Розглянемо спосіб визначення віддалі між ціллю C_i дії IP_i на TM_i внаслідок чого отримуємо TM_i^* . Оскільки, розглядається дія одного IP_i на окремий абзац $tm_i^a \in TM_i$, то будемо цю віддаль визначати між tm_i^a та C_i . В рамках STM_i компонента tm_i^a та C_i представляють собою текстові описи їх інтерпретації $j(tm_i^a)$ та $j(C_i)$, відповідно [2]. Повне досягнення цілі C_i дією IP_i на tm_i^a має місце тоді, коли виконується співвідношення:

$$[j(IP_i * tm_i^a) \equiv j(C_i)] \rightarrow (TM_i^* = C_i).$$

Ця співвідношення означає, що $tm_i^a(IP_i) = j(C_i)$. В цьому випадку, можна було би говорити про $\pi_i(tm_i^a)$ на $j(C_i)$. Якщо б проблема взаємодії IP_i з SO_i обмежувалась лише моделюванням процесів модифікації в межах системи STM_i , то в цьому випадку можна було би замінити вибрані фрагменти, або абзаци tm_i^a на текстові описи $j(C_i)$. При цьому, IP_i можна було би формувати відповідним чином описуючи в IP_i ціль у вигляді $j(C_i)$ та у фрагменті ip_i^M описати процес заміни tm_i^a на $j(C_i)$, або $j(C_i) \rightarrow tm_i^a$. В даному випадку, мова йде про формування такої модифікації $tm_i^a(IP_i)$, яка б

описувала реальні процеси, які відбуваються в SO_i та сама модифікація tm_i^a відображала б зміни, що відбулися в SO_i в наслідок дії IP_i на SO_i . Тому, віддаль між $tm_i^a(IP_i)$ та C_i буде завжди мати місце, а її порогове значення, що визначає допустиму величину відмінності між TM_i^* і C_i , визначається мірою управляємості SO_i , яка визначається рядом факторів, до яких відносяться:

- інтенсивність IP_i по відношенню до SO_i ,
- використання параметрів $\aleph_i$ в IP_i ,
- енергія окремих компонент, на які діє IP_i ,
- радикальність змін в SO_i , які рекомендує IP_i і т.д.

В даному випадку будемо враховувати ефект використання параметрів $\aleph_i$ в IP_i . В загальному випадку, параметр $\Delta j(tm_i^* * C_i)$ будемо називати мірою інертності відповідного SO_i і будемо його позначати символом $In(SO_i)$. Цей параметр інертності будемо приписувати відповідним текстовим моделям, що будемо позначати $In(TM_i)$. Таким чином,

$$In(TM_i) = \Delta j(tm_i^* * C_i). \quad (1)$$

Природно прийняти, що міра інертності $In(tm_i^a)$ визначається оберненою величиною до кількості однакових інформаційних елементів, які використовуються в $j(C_i)$ та в $j(tm_i^a)$. Елементарною інформаційною величиною, в даному випадку, є одна фраза φ_i . Міра інертності $In(TM_i)$ визначається певною кількістю фраз, які не змінюються в $tm_i^a(IP_i)$, при дії на TM_i потоку IP_i . Введемо наступне визначення величини $In(SO_i)$.

Визначення 1. Величина $In(SO_i)$ вимірюється кількістю фраз φ_i , які не замінюються та не елімінуються з модифікованого фрагмента $tm_i^* \in TM_i^*$, або цілого TM_i^* в результаті дії на TM_i потоку IP_i .

Величина інертності $In(TM_i)$ характеризує можливість міняти ефективність IP_i , який модифікується в процесі взаємодії TM_i з IP_i . Для цього величина $In(TM_i)$ встановлюється при формуванні TM_i . В процесі функціонування STM_i величина $In(TM_i)$ може змінюватися. Уявлення про величину інертності $In(tm_i^a)$ використовується, при формуванні цілі C_i . Очевидно, що не має сенсу формувати $C_i(IP_i)$ таким чином, щоб сума фраз φ_i в $j(C_i)$ була більша від різниці між кількістю фраз в tm_i^a та її мірою інертності $In(tm_i^a)$, що формально описується співвідношенням:

$$\varphi_i[j(C_i)] \leq \varphi_i[j(tm_i^a)] - In(tm_i^a), \quad (2)$$

де $\varphi_i[j(C_i)]$ – кількість фраз, що є елементарними або текстовими елементами в $j(C_i)$, аналогічну інтерпретацію має $\varphi_i[j(tm_i^a)]$ та $In(tm_i^a)$. Інертність SO_i відображає природу функціонування SO_i і тому уточнення її величини здійснюється на основі даних, що отримуються в результаті даних про результати здійснених процесів управління SO_i . Ці аспекти стосуються, в першу чергу, експериментальних досліджень процесів управління SO_i , які не мусять пов'язуватися з використанням STM_i . Уявлення про інерційність змін в SO_i з точки зору соціальних аспектів може досить суттєво розширюватися. Наприклад, основним параметром $In(SO_i)$ є час Δt_i на який затримується

реакція SO_i на управляючу дію IP_i . Якщо Δt_i є порівняно великим, то цей факт можна інтерпретувати, як міру стабільності соціального об'єкту. Очевидно, що міра стабільності повинна визначатися не стільки часом Δt_i параметра $In(SO_i)$, скільки швидкістю змін, що відбуваються в SO_i , в результаті дії на SO_i управляючого фактору IP_i . В рамках даного підходу, завдяки використанню психосемантичних параметрів, існує можливість міняти швидкість реакції SO_i на управляючі дії зі сторони IP_i , що передається до SO_i .

Важливим параметром, що описує можливості SO_i з точки зору дії на SO_i потоку IP_i , є параметр, що характеризує відповідність цілі, що сформована в IP_i , доцільності відповідних перетворень, які є характерними для SO_i [3]. Цей параметр будемо називати мірою приємності цілі перетворень $j(C_i)$ для SO_i . Виходячи з принципу монотонності процесу функціонування SO_i , можна сформулювати наступне визначення параметру доцільності проведення в SO_i тих, чи інших перетворень, що реалізуються під дією IP_i [4,5].

Визначення 2. Доцільність проведення перетворень в SO_i визначається різницею між ціллю перетворень $C_i(IP_i)$ та текучим станом того фрагмента $tm_i^a(TM_i)$, який передбачається перетворювати.

Формально, цей параметр будемо визначати на основі наступного співвідношення:

$$Dn(tm_i) = F^D[(tm_i \in TM_i) * C_i(IP_i)], \quad (3)$$

де $Dn(tm_i)$ – міра доцільності перетворення фрагмента моделі TM_i у відповідності з ціллю $C_i(IP_i)$, F^D – функція, яка описує метод порівняння $C_i(IP_i)$ та $tm_i \in TM_i$. В найпростішому випадку, ця функція може описувати спосіб обчислення різниці в кількості фраз, що використовуються в описі цілі $j(C_i) \in IP_i$ та в описі фрагменту, який модифікується у відповідності з ідентифікатором адресату, що приведений в IP_i . Відмінність співвідношення (1) від співвідношення для $Dn(tm_i)$ полягає у тому, що в (1) для визначення $In(TM_i)$ використовується tm_i^* , який отримано в результаті перетворень tm_i під дією IP_i , а в (3) використовується tm_i , який іще не перетворювався.

Якщо $Dn(tm_i)$ визначати як різницю в кількості фраз, то виходячи з принципу монотонності функціонування SO_i , ціль $C_i(IP_i)$ є доцільною, якщо різниця у кількості фраз, яку необхідно ввести в tm_i у відповідності з ціллю $C_i(IP_i)$ є не більша від заданого порогу $\delta(\varphi_i)$. На відміну від параметра $In(tm_i)$, для параметра $Dn(tm_i)$, при порівнянні фраз з цілі $C_i(IP_i)$ та $tm_i \in TM_i$, необхідно виконувати вимогу, яка полягає у тому, що порівнювати необхідно фрази, які мають однакові, або близькі значення семантичної значимості. По аналогії із співвідношенням (6.5), для випадку параметра $Dn(tm_i)$ можна записати наступне співвідношення, для його обчислення:

$$\{|\{\varphi_i^\sigma(tm_i) - \varphi^\sigma[C_i(IP_i)]\}| / \{\sum_{i=1}^m \varphi_i^\sigma(tm_j)\}\} \leq \delta(\varphi^\sigma). \quad (4)$$

У співвідношенні (6.7) використовується відносна величина $\delta(\varphi^\sigma)$ оскільки, при різних кількостях фраз в tm_i і $C_i(IP_i)$, $\delta(\varphi^\sigma)$ може приймати різні

значення, хоча заміні можуть підлягати однакові кількості фраз з tm_i .

Значення параметру доцільності, як і параметру інертності задається виходячи з даних соціальних досліджень. Різниця між параметрами $In(tm_i)$ та $Dn(tm_i)$ полягає у тому, що формуючи IP_i по відношенню до $tm_i \in TM_i$, IP_i протидіяти інертності $In(tm_i)$ можна за рахунок використання параметрів $\aleph^i$, а протидіяти параметру $Dn(tm_i)$ можна за рахунок підвищення частоти використання IP_i по відношенню до tm_i , що відноситься до стратегії управління соціальними об'єктами. Тому, цей аспект детально розглядати не будемо.

Функціональні перетворення TM_i на рівні окремих tm_i потребують враховування наступних факторів:

- вибору окремої цілі перетворення, що реалізується одним IP_i в рамках всієї стратегії Sg_i , що реалізується цілим рядом перетворень $IP_{i1}, \dots, IP_{in}$,
- формування цілі $C_i(IP_i)$ з врахуванням параметра інертності $In(tm_i)$,
- формування фрагмента, що описує необхідну, або плановану модифікацію tm_i^M , з врахуванням параметру доцільності $Dn(tm_i)$ проведення відповідної модифікації,
- можливостей системи текстових перетворень, що реалізують механізми зміни тексту,
- доцільність розширення предметної області інтерпретації, що пов'язана з активізацією модифікації.

Вибір окремої цілі $C_i(IP_i)$ реалізується на основі аналізу стратегії управління TM_i та системою STM_i , якою є стратегія Sg_i . Цей аспект більше відноситься до задач соціального характеру.

Оскільки параметр $In(TM_i)$, або $In(SO_i)$ відображає природні особливості соціальних груп, то $C_i(IP_i)$, яку планується реалізувати, необхідно узгодити з $\Delta t_i(TM_i)$, що представляє поріг можливих змін, які можуть відбутися в SO_i . Необхідність враховування параметра $In(TM_i)$ обумовлюється не тільки тим, що у протилежному випадку не буде досягнуто цілі перетворень, а і тим, що активізація надмірної активізації приведе до підсилення протидії відповідним змінам в SO_i , оскільки TM_i , де можна проводити довільні зміни, не має безпосереднього впливу на відповідний SO_i .

Параметр $Dn(tm_i)$ також відображає природу зміни, що відбувається в окремих SO_i . Швидкість таких змін не повинна перевищувати деякого граничного значення $\delta(\varphi_i)$. В рамках STM_i приймається, що послідовність чергових IP_i та IP_{i+1} не може активізуватися частіше деякого часу τ_i , який визначає інтервал одного кроку управління з допомогою IP_i . Тоді, швидкість реалізації управління SO_i визначається співвідношенням:

$$V(IP_i) = (\sum_{i=1}^m sng(IP_i)) / (\sum_{i=1}^m \tau_i), \quad (5)$$

де $[1, m]$ – інтервал, на якому надається послідовність управляючих потоків

IP_i , τ_i – час, що затрачується на один крок управління, $sng(IP_i)$ – функція, значення якої визначається на основі перевірки наступної умови: $[(IP_i = 0) \rightarrow sng(IP_i) = 0] \& [(IP_i \neq 0) \rightarrow sng(IP_i) = 1]$. Якщо прийемо, що $\tau_i = 1$, то $V(IP_i) = \max$, коли кількість управляючих потоків на один крок i є тим же елементом tm_i . Із співвідношення (6.8) виходить, що $\max V(IP_i) = 1$, коли кількість IP_i рівна кількості кроків управління. Тому, значення величини швидкості управління в STM_i міняється від нуля до одиниці. Фактично, параметр швидкості $V(IP_i)$ відображає інтегральний характер поведінки SO_i , а параметр $Dn(tm_i)$ відображає локальний характер поведінки SO_i в межах одного фрагменту, або в SO_i в цілому.

Розглянемо більш детально механізми текстових перетворень, що відбуваються при модифікації tm_i з допомогою IP_i . Прийемо, що $tm_i = j(x_{i1}, \dots, x_{ik})$, $ip_i^M \in IP_i$ і можна представити ip_i^M у вигляді $ip_i^M = j(y_{i1}, \dots, y_{ik})$, де ip_i^M фрагмент тексту, яким необхідно модифікувати $tm_i \in TM_i$. Спочатку розглянемо випадок, коли ip_i^M є фрагмент тексту для проведення модифікації шляхом синтезу, а не опис деякого алгоритму перетворення $tm_i \in TM_i$. Кожний елемент $x_i \in tm_i$ та $y_i \in ip_i^M$ представляє собою окремий одиничний текстовий елемент, яким є одна фраза φ_i . Завдяки логічній інтерпретації TM_i і IP_i та синтезу цих інтерпретацій, який реалізується шляхом виводу нової логічної формули $L(TM_i * IP_i)$, або точніше $L(tm_i * ip_i^M)$, отримуємо логічну схему розміщення розміщення $\varphi_i \in tm_i$ та $\varphi_j \in ip_i^M$. Фрази з tm_i будемо позначати φ_i , а фрази з ip_i^M будемо позначати u_i . Тоді підставляючи φ_i та u_i у $L(TM_i * IP_i)$ у відповідності з логічними змінними x_i та y_i отримаємо синтезований текст, в якому не має логічних аномалій. В результаті заміни в $L(TM_i * IP_i)$ або в $L(tm_i * ip_i^M)$ логічних змінних x_i та y_i на фрази φ_i та u_i , отримаємо деякий текст $j(tm_i^*) = \langle \varphi_{i1}, \varphi_{i2}, \dots, u_{i1}, u_{i2}, \dots, \varphi_k, u_m \rangle$. В рамках цього тексту визначаємо семантичні аномалії σ^a , до яких відносяться недопустимі значення $\sigma^S, \sigma^K, \sigma^N, \sigma^D$. В першу чергу, визначимо семантичні аномалії в межах окремих речень ψ_i , які складаються з сукупності фраз $\{\varphi_{i1}, \varphi_{i2}, \dots, u_{i1}, u_{i2}, \dots, \varphi_k, u_m\}$. Припустимо, що в $\psi_i \in tm_i^*$ виявилась семантична аномалія типу $\sigma^S(\varphi_i, \varphi_j)$. До текстових перетворень відносяться наступні перетворення:

- елімінація фраз $(\varphi_i * \varphi_j) \rightarrow (\varphi_i \vee \varphi_j)$,
- давання фраз $(\varphi_i * \varphi_j) \rightarrow (\varphi_i * \varphi_j \& \varphi_r) \vee (\varphi_i \& \varphi_r * \varphi_j) \vee (\varphi_r \& \varphi_i * \varphi_j)$,
- заміна фраз $(\varphi_i * \varphi_j) \rightarrow (\varphi_r * \varphi_j) \vee (\varphi_i * \varphi_r)$,
- перестановка фраз, що формально описується співвідношенням $(\varphi_i * \varphi_j) \rightarrow (\varphi_j * \varphi_i)$.

Аналогічні перетворення використовуються у випадку реконструювання речень, якщо в цьому виникає необхідність. Алгоритм текстових перетворень на рівні аналізу семантичних параметрів полягає у наступному.

Алгоритм аналізу семантичних параметрів (ASP).

Вхідні дані:

1. Текст сформований на основі логічної схеми, що сформована в процесі виводу $L(tm_i * ip_i^M)$.
2. Граничні значення скмантичних параметрів.

Перетворення текстової форми.

1. Вибираються дві текучі фрази першого речення ψ_{i1} абзацу tm_i^* , який утворений з $L(tm_i * ip_i^M)$.
2. Проводиться перевірка їх семантичних параметрів.
3. Якщо семантичні параметри знаходяться в межах допустимих інтервалів, то здійснюється перехід до наступної пари фраз в реченні ψ_{i1} . Такими наступними фразами є друга фраза першої пари φ_{i1} і φ_{i2} та третя по порядку фраза φ_{i3} речення ψ_{i1} .
4. Переходимо до пункту 2.
5. Проводиться перевірка, чи всі фрази речення ψ_{i1} проаналізовані. Якщо проаналізовані всі фрази, то переходимо до речення ψ_{i2} абзацу tm_i^* . Якщо не всі фрази проаналізовані, то переходимо до пункту 1.

3.1. Якщо семантичний параметр виходить за границі допустимих значень і тим параметром є σ^K , то елімінуємо фразу φ_{i2} і переходимо до вибору наступної пари. Якщо семантичним параметром, що виходить за допустимі границі є σ^S , то з словника S_C з відповідного класу фраз вибирається фраза, яка елімінує вихід σ^S за допустиму границю.

3.2. Якщо семантичний параметр виходить за границі допустимих значень і тим параметром є σ^N , чи σ^D , а ці параметри є похідними від параметрів σ^S , σ^K , то на основі інтерпретації цих параметрів переходимо до параметрів σ^S , чи σ^K і використовуємо операції заміни та перестановки фраз анулюємо відповідну аномалію.

Приведений алгоритм є лише фрагментом загального алгоритму семантичного аналізу результату синтезу tm_i з ip_i^M , який направлений на те, щоб модифікація, яка реалізувалась в TM_i^* , була максимально приязна для реального об'єкту SO_i . Таким чином, можна прийняти, що приведенний алгоритм описує процес змін, який може в певному наближенні інтерпретувати процеси, що відбуваються в SO_i , або окремому його фрагменті $f_i(SO_i)$, при передачі у SO_i відповідного IP_i з ціллю модифікації SO_i . Формально, приведені умови, які перевіряються даним алгоритмом, можна представити у вигляді наступних співвідношень, які відображають в певній мірі суть перевірок.

Вхідними даними для ASP є фрагмент tm_i^* , який описується у наступному вигляді:

$$tm_i^* = \{(\varphi_{11} * \varphi_{12} * \dots * \varphi_{1k}) * (\varphi_{21} * \dots * \varphi_{2m}) * \\ * \dots * (\varphi_{n1} * \dots * \varphi_{nr})\}.$$

Перевірка семантичної суперечності описується наступним співвідношенням:

$$[\sigma^S(\varphi_{ij} * \varphi_{i(j+1)}) \geq \delta\sigma^S] \rightarrow (\varphi_{ij} * \varphi_{i(j+2)}).$$

Перевірка семантичного конфлікту описується наступним співвідношенням:

$$[\sigma^K(\varphi_{ij} * \varphi_{i(j+1)}) \geq \delta\sigma^K] \rightarrow \varphi_{ij}.$$

Перевірка семантичних параметрів, які є похідними параметрами σ^S, σ^K описується наступним співвідношенням:

$$[\sigma^i(\varphi_{ij} * \varphi_{i(j+1)}) \geq \delta\sigma^i] \rightarrow \psi_{i+1}(\varphi_{(i+1)1} * \dots * \varphi_{(i+1)k}).$$

Останнє співвідношення описує умову переходу до текучого речення ψ_{i+1} , при проведенні фільтрації семантичних параметрів.

Розглянемо методи перетворень текстового фрагменту $tm_i \in TM_i$ у випадку, коли $ip_i^M \in IP_i$ представляє собою опис способу функціонального перетворення, що позначається у вигляді ip_i^F . В цьому випадку, необхідно зупинитися на різних способах представлення ip_i^F . Оскільки на кінцевому етапі IP_i призначено для передачі в SO_i , то відповідний фрагмент ip_i^F повинен представляти собою також текстову форму опису. З точки зору сприйняття в SO_i такої форми представлення інформації, остання є найбільш прийнятною, оскільки SO_i орієнтовано на аналіз текстових форм сприйняття даних. Для того, щоб можна було розв'язати задачу моделювання процесу дії IP_i на SO_i шляхом введення IP_i в TM_i , необхідно відповідний текстовий потік перетворити у певним чином описаний алгоритм. По своїй суті, ip_i^F представляє собою опис окремих елементів та дій, які з цими елементами виконуються. Цьому відповідає також структура текстової форми представлення ip_i^F . Тому, в тексті ip_i^F можна виділити фрази, які ідентифікують дії $\{\varphi_{i1}^d, \dots, \varphi_{ik}^d\}$ та фрази, або групи фраз, які ідентифікують об'єкти, або компоненти, з якими реалізуються перетворення, що описуються фразами типу φ_{ik}^d . В рамках системи W_i на ряду з іншими семантичними словниками S_C^i використовуються семантичні функціональні словники S_C^F , які і вміщують описи відповідних дій, або функціональних перетворень. Оскільки IP_i , що передається в TM_i , відрізняється від IP_i , що передається в SO_i тим, що в цьому випадку IP_i є формалізована, то описи функціональних складових повинні з достатнім наближенням співпадати з описами функціональних перетворень в S_C^F . Таким чином, дія IP_i на SO_i реалізується безпосередньо текстовими описами перетворень, які рекомендується проводити в SO_i , і такі описи є розпізнавальними оскільки, при їх формуванні, вони вибираються з $S_C^F \in W_i$.

Інформаційний потік IP_i , що передається в TM_i , нормалізується і фрагменти типу φ_{ik}^d замінюються відповідними формальними описами, які вибираються з S_C^F . Це приводить до того, що IP_i перетворюється наступним чином.

$$IP_i = [\psi_{i1}(\varphi_{i1}^1 * \dots * \varphi_{im}^1) * \dots * \psi_{ik}(\varphi_{i1}^k * \dots * \varphi_{in}^k)] \rightarrow \\ \rightarrow [\psi_{i1}(\varphi_{i1}^1 * f_{i1}^1 * f_{i2}^1 * \varphi_{i3}^1 \dots * \varphi_{im}^1) * \dots * \psi_{ik}(\varphi_{i1}^k * \dots * f_{ij}^k * \dots * \varphi_{in}^k)],$$

де f_{ij}^k - функція, що описує перетворення даних, які описуються фразами, що стоять перед нею, або перетворює дані, що отримані в результаті перетворень функції, що стоїть перед нею. Щоб проілюструвати такі перетворення в SO_i , необхідно визначитися з перетвореннями, які можуть реалізовуватися в реальних SO_i .

А рамках TM_i від повідні перетворення, що описуються функціями $f_{ij}^k \in S_C^F$, описують з необхідним наближенням процеси, які відбуваються в SO_i , при передачі в такий об'єкт деяких даних. Слід відмітити, що при моделюванні відповідних процесів перетворень в SO_i , враховуються $ip_i^C \in IP_i$.

1. Кобозева И.М. Лингвистическая семантика. М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. -352 с.
2. Гальперин И.Р. Текст, как объект лингвистического исследования. М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. -144 с.
3. Звегинцев В.А. Теоретическая и прикладная лингвистика. М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. -211 с.
4. Эмоциональное влияние в стратегическом маркетинге. К.: Веди Арт Принт, 2005. – 465 с.
5. Мюррей Г.Ф. Классификация психологических мотивов. М.: «ЛИБРОКОМ», 2005. -213 с.

Поступила 11.10.2013р.

УДК 621.391

Р.Б.Стахів, УАД, м.Львів

РОЗРОБКА ТА АНАЛІЗ МЕТОДІВ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА ВИЯВЛЕННЯ АТАК НА ЕТИКЕТКИ

Комбіновані засоби захисту формуються на основі синтезу всіх моделей, які описують етикетку та складають модель безпеки, що позначається символами VM^E . В рамках даної роботи використовуються поняття, які різними способами характеризують захищеність товару, до яких відносяться: величина захищеності μ та міра безпеки η . Відмінності між цими поняттями полягають у наступному. Міра захищеності визначається параметрами засобів захисту та кількістю засобів захисту, що використовуються на етикетці. Тому, μ відображає в певій мірі персональні можливості засобів захисту товару. Міра безпеки η визначається параметрами, що характеризують можливості атаки та різні типи можливих атак в цілому, з точки зору характеристик